

16 mei 2013

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klaagster,
juridisch adviseur: mr. C.E.J.M. Heerkens Thijssen, kantoor houdend te
Amsterdam,

tegen:

wijlen [naam],
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens haar leven lid van de Congregatie van [naam].

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 2 juli 2012.

Op 30 augustus 2012 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van dr. D.J.P.M. Vermunt, advocaat te Zaltbommel, namens zuster [naam], Provinciaal Overste van voormelde congregatie.

Op 28 november 2012 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klaagster is verschenen met haar echtgenoot de heer [naam]. Zij heeft haar standpunt toegelicht. Zij werd bijgestaan door haar juridisch adviseur mevrouw Heerkens Thijssen. Namens de Congregatie zijn verschenen de Provinciaal Overste zuster [naam], bijgestaan door dr. Vermunt.

De behandeling van de zaak is aangehouden om dr. Vermunt de gelegenheid te geven - tot uiterlijk medio januari 2013 – om te reageren op enkele kort vóór en tijdens de zitting ingebrachte verklaringen van de zijde van klaagster. De raadvrouw van klaagster heeft gelegenheid gekregen om te reageren. Vervolgens is de behandeling van de zaak aangehouden om de uitkomst van het vervolgonderzoek van de commissie Deetman af te wachten, omdat er meldingen over aangeklaagde zouden zijn gedaan. Hierna zijn wederom reacties uitgewisseld. Vervolgens is van de zijde van de kerkelijke gezagsdrager van aangeklaagde een op 8 april 2013 gedateerde akte “akte houdend bewijsaanbod” ingekomen.

Op 15 april 2013 is naar partijen een bericht uitgegaan dat uiterlijk 21 mei 2013 een advies zal worden gegeven.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klaagster is begin september 1956 als 12-jarig meisje naar het internaat [naam] in [plaats] gegaan. Aangeklaagde was medewerkster/zuster verbonden aan het internaat. Klaagster werd van meet af aan niet vriendelijk bejegend door aangeklaagde. Klaagster voelde zich vanaf het begin niet thuis op [internaat].

Klaagster menstrueerde onregelmatig waardoor ze vaak niet in bad kon of niet kon zwemmen. Dat moest dan aan aangeklaagde worden gemeld, waarna deze het in een boekje noteerde.

Op een dag werd klaagster bij aangeklaagde op de kamer geroepen. De deur werd gesloten. Zonder iets te zeggen werd klaagster bij aangeklaagde op schoot getrokken en ging aangeklaagde met haar handen in de onderbroek van klaagster tussen de benen van klaagster 'friemelen' waarbij klaagsters schaamstreek werd betast. Klaagster voelde niets meer en was er niet meer bij betrokken. Elke keer als klaagster ongesteld was (en daardoor niet in bad kon of kon zwemmen) werd dit door aangeklaagde herhaald, in totaal ongeveer 7 keer.

Klaagster heeft slechte herinneringen aan het strenge klimaat dat met name door aangeklaagde gehandhaafd werd. Zo heeft klaagster eens een hele nacht op haar knieën in de gang moeten doorbrengen voor de deur van aangeklaagde. Ze kon niet naar het toilet terwijl ze heel erg aandrang had, en was bijzonder bang dat haar iets heel ergs zou overkomen. Aangeklaagde deelde ook willekeurig andere straffen uit aan klaagster die de aanleiding vaak niet begreep en zich er zeer door getroffen voelde. Klaagster durfde ook 's nachts niet meer naar het toilet. Klaagster werd door aangeklaagde gekleineerd. Zij voelde zich in [internaat] zeer onveilig.

2.2. Klaagster ging nagelbijten en kon zich niet meer concentreren op haar schoolwerk. Ze ging over maar werd van [internaat] gestuurd. Er is thuis nooit gesproken over het verblijf in [internaat]. Klaagsters moeder was teleurgesteld want deze had zeven mooie jaren op kostschool bij zusters in [plaats] gehad.

Klaagster heeft jaren buikpijn en buikkrampen gehad. Zij voelde haar benen en onderlichaam niet meer. Ze moest altijd plassen of had aandrang en droeg altijd maandverband omdat zij na [internaat] altijd een onveilig gevoel 'van onderen' had. Daarnaast heeft zij jarenlang last gehad van migraine-aanvallen en hoofdpijn.

Nadat klaagster in de vierde klas gymnasium de school had verlaten is ze de verpleging in gegaan. In 1966 werkte ze een week voor de [instelling] vakantieweek. Dat vond plaats op [internaat] waar klaagster toen ook de nachten doorbracht. Ze heeft toen geprobeerd om aangeklaagde te spreken te krijgen, maar dat is haar niet gelukt. Hierna vertrok zij naar [land], volgde er de OK-opleiding en werd daar geregistreerd als internationaal gediplomeerd verpleegkundige. Na haar huwelijk in 1968 ging zij in de tropen werken. Daar leerden de inlandse vrouwen haar veel over vrouw- en moeder-zijn.

Terug in Nederland heeft zij hypnotherapie gevolgd en psychotherapie bij prof. [naam] die in augustus 2011 is overleden. Recent heeft ze erg veel last gekregen van herbelevingen over [internaat]. Ten tijde van het schrijven van de klacht volgde ze EMDR-therapie bij [naam] in [plaats].

2.3. Klaagster beoogt erkenning te krijgen als slachtoffer van aanranding/seksuele intimidatie en machtsmisbruik door aangeklaagde, terwijl zij door haar ouders aan de zorgen van aangeklaagde was toevertrouwd.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. Dr. Vermunt heeft namens de Provinciaal Overste in zijn reactie gesteld dat door de Provinciaal Overste uitgebreid onderzoek is verricht naar de levensloop van aangeklaagde. Zij komt vanaf 1 januari 1954 voor in de annalen van O.L.V. [internaat]. In de jaren 1954 tot 1976 bekleedde zij de functie van 'directrice onderbouw' (groepen 1, 2 en 3 van het internaat). Daarnaast was zij tot 30 juni 1982 werkzaam als docente [vak] aan de Mavo O.L.V. [internaat].

Hij concludeert dat de Provinciaal Overste geen aanwijzingen heeft gevonden voor een mogelijk seksueel misbruik. De Provinciaal Overste voegt daaraan toe dat dit niet wegneemt dat niet uit valt te sluiten dat klaagster het slachtoffer is geweest van seksueel misbruik. Ter zitting heeft zij meegedeeld dat zij het vreselijk vindt wat klaagster is overkomen en dat zij klaagster gelooft.

Dr. Vermunt heeft uitgebreid juridisch verweer gevoerd. Hij heeft – kort gezegd – aangevoerd dat uit geen van de door klaagster overgelegde stukken steunbewijs kan worden geput voor het seksueel misbruik door aangeklaagde noch voor de gevolgen daarvan voor klaagster. Ook stelt hij ter discussie of aangeklaagde met haar handelingen wel een seksuele bedoeling had, nu uit (andere) verklaringen over aangeklaagde vooral naar voren komt dat zij extreem de neiging had alles te controleren.

Hij concludeert tot niet gegrond verklaring van de klacht voor zover dit betreft het gestelde seksuele misbruik en tot niet ontvankelijk verklaring van het overige gestelde machtsmisbruik.

4. De beoordeling

4.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Niet ter discussie staat dat er sprake was van een afhankelijkheidsrelatie. Klaagster was nog een kind en aan de zorg toevertrouwd van het internaat O.L.V. [internaat], dat voor wat betreft de jongste groepen onder leiding stond van aangeklaagde.

Door dr. Vermunt is ter discussie gesteld of de gestelde handelingen wel moeten worden gezien als seksueel misbruik, nu deze handelingen wellicht zijn verricht om te controleren of klaagster niet loog omtrent haar ongesteldheid.

De klachtencommissie is echter van oordeel dat het niet bepalend is of aangeklaagde een seksueel oogmerk had maar of de gestelde handelingen door een buitenstaander objectief bezien en redelijkerwijs kunnen worden geduid als ongewenste, seksueel getinte handelingen of gedragingen.

In het onderhavige geval is klaagster zonder dat er iets gezegd is bij aangeklaagde op schoot getrokken, waarna aangeklaagde in het onderbroekje van klaagster tussen de benen van klaagster ging friemelen en haar schaamstreek betastte. Hiermee is sprake van aanranding en dus van seksueel misbruik.

4.3. Er zijn ongeveer vijfenvijftig jaar verstreken sedert de feiten die klaagster aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken.

Dr. Vermunt heeft zeer uitgebreid verweer gevoerd met betrekking tot het door klaagster aangevoerde steunbewijs. Hij heeft onder meer aangevoerd dat de huisarts en de psychotherapeute van klaagster dienen te worden gehoord als getuige om duidelijkheid te verschaffen over het causale verband tussen het gestelde misbruik en de gestelde gevolgen. De klachtencommissie is van oordeel dat een dergelijke gang van zaken (ver) buiten het bestek valt van deze klachtprocedure en zal de verzoeken van dr. Vermunt dan ook niet honoreren, mede gelet op de ruime gelegenheid die aan partijen is geboden om hun standpunten naar voren te brengen, van welke gelegenheid in ruime mate gebruik is gemaakt, waardoor de commissie zich voldoende voorgelicht acht.

Het vervolg-onderzoek van de Commissie-Deetman leverde, anders dan een eerdere e-mail deed vermoeden, geen aanvullende informatie op over aangeklaagde.

Naar aanleiding van de stelling van de juridisch adviseur van klaagster dat dit onderzoek niet objectief was is door de Provinciaal Overste aangeboden om te bewijzen dat begin november 2012 bij de congregatie voornoemd archief-onderzoek is verricht door dr. [naam] en dr. [naam] in het kader van het vervolgonderzoek van de Commissie-Deetman.

De Klachtencommissie passeert dit bewijsaanbod, nu zij geen reden ziet om aan de te bewijzen omstandigheid te twijfelen.

De verklaring van klaagster is op de Klachtencommissie zeer oprecht en authentiek overgekomen.

Ter zitting is een verklaring overgelegd van de huisarts van klaagster, [naam], die vermeldt dat klaagster in 1986 in therapie is geweest bij prof. [naam] in verband met seksueel overschrijdende handelingen verricht door één van de nonnen in “ [internaat]” in [plaats], en dat zij begin dit jaar wederom in therapie is gegaan bij mw. [naam] in [plaats] in verband met PTSS klachten door dit trauma. Door mw. [naam] is bevestigd dat klaagster van 1986 tot medio 1990 in psychotherapie is geweest bij haar man prof.[naam]. Mw. [naam] heeft schriftelijk verklaard dat klaagster van maart 2012 tot mei 2012 bij haar in (trauma)behandeling is geweest in verband met traumatische ervaringen onder andere op het gebied van seksueel overschrijdend gedrag die plaats hebben gehad tijdens haar verblijf op [internaat].

De echtgenoot van klaagster heeft schriftelijk verklaard en ter zitting bevestigd dat hij klaagster in 1966 leerde kennen. Een paar weken na hun kennismaking – zij hadden nog geen verkering – werkten ze samen op een [instelling]-ziekenkamp dat plaatsvond op [internaat]. Klaagster heeft toen geprobeerd een zuster [naam] te spreken te krijgen om een voorval van ver over de schreef gaand misbruik van macht aan de orde te stellen. Ondanks het verhullende taalgebruik van die tijd werd het hem duidelijk dat het ging om een schaamtevolle en schandelijke gebeurtenis die te maken had met intieme vrouwenzaken (menstruatie) en dat die non haar handen niet thuis kon houden en klaagster bevoeld had in haar intieme delen.

De Klachtencommissie is van oordeel dat het voorgaande bij elkaar genomen voldoende steunbewijs oplevert om de klacht van klaagster met betrekking tot het seksueel misbruik als hieronder omschreven gegrond te verklaren.

Aangeklaagde heeft gedurende het schooljaar 1956/1957 ongeveer 7 keer met haar handen in de onderbroek van klaagster tussen de benen van klaagster ‘gefriemeld’ en klaagster in haar schaamstreek betast.

Dat klager niet alleen voor het seksueel misbruik in therapie is geweest doet niet af aan het oordeel van de Klachtencommissie.

Over de klacht met betrekking tot (overig) machtsmisbruik door aangeklaagde kan de Klachtencommissie niet oordelen omdat dit geen misbruik betreft in de zin van artikel 1 van de Procedure.

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas 12 jaar oud. Aangeklaagde was voor haar iemand waarin zij vertrouwen moest kunnen stellen.

4.5. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen haar geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klager is aangedaan en een oprechte spijtbetuyging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

4.6. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kan klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Provinciaal Overste van [congregatie] de klacht gegrond te verklaren en zich in te spannen te doen wat in haar macht ligt om het leed van klager te verzachten.

Dit advies is vastgesteld op 16 mei 2013 door mr. P.A.M. Hendriks, voorzitter, Mr. P.A. Schaafsma en mr. A.M.T. Denekamp-Mulder, leden, bijgestaan door drs. M.G.M. van Rijnstra, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.